

ФЕЛИКС ГРАНДЕ
ЕДНА МЕТАФОРА ЗА МОРЕТО

Превод от испански: Румен Стоянов, 1981

chitanka.info

Едно упорито и мирно вълнение, необикновено сънливо, мокри тоя пясък, който началото на нощта потъмнява; посещава го кротко и бегло, обгръщащо, несвършващо, не позволява на тоя пясък да живее без памет за морето. По протежение на брега блестят нежни светлините на безименните селища. И тоя крайбрежен град, с дългото си пристанище, голям и красив, какъвто си е, се покрива край морето с нещо, което бихме могли да наречем патината на безименността. Човек сам, при цялата си вълнуваща история на човешко същество, дошло от човешки същества, при цялото си неизчерпаемо и безмилостно усещане, че е роден, при цялото свое съзнание, че е едновременно и съдия, и свидетел, и защитник на света, че е сам в сътворението и че затова е нещо значимо, сам забеляза спокойната хладина на безименността. Не безименността пред останалите същества — тъй като човек пред морето се издига до степен да бъде своята собствена раса, — не това позорно чуждеене, което един ден ще бъде съдбата и покоят, а една безименност вътре в самия себе си. И не става дума за едно внезапно незнание, съставено от изплъзване и забрава, и още по-малко от това чуждоземско усещане на човека, за което се наемква с израза „нищо не сме“ — преданието ни дава тоя израз облечен, нападан от един старинен обвинител: сарказмът, по-голям брат на недоверието — не е това, не: а един вид необходимост, двусмислено стряскане, зрънце разбиране на живота; идването на една дребност, но дребност плътна и учленена, свързана. Въздух от щедрост. И идва с морето.

Слушаме отново шума на едно море, което спира в нозете ни. Умиращата и вечна пяна. На брега, един напрегнат, езотеричен и дълбок жест, който заприличва на безсилие. Идването на морето до земята, неговото обгръщащо съпружество, неговата нежна упоритост — стиска от това, което е, втурнало се да наложи своята личност и да разруши едни предели, чиято условност сякаш се уважава със зловеца усмивка — изглежда едно струпване на векове, които, с тая строга нежност, съхранена от небързащата сила, гледа брега на човешките царства. Ако морето има някаква мисъл, тя се крепи върху безразличието на една безапелационна мощ и се подхранва от безстрашието. Само че, отнесено към морето, безстрашието е страст. Неговото безразличие, поради прекалената си огромност, предизвиква

вътрешно безпокойство на заплахата. Дори шумът на нощното му вълнение ни се струва кипяща тишина.

Гледаме отново светлинките, които крайбрежните селища си показват едно на друго. Ако ги прехвърлим в отвличена плоскост, значението на тия светлини се обобщава така: те са очите на безименни жизнени пътища и усилия, които показват един на друг своята преходна слава със самоизмамата да достигнат така, обединени от притома, изравнени по поздрав, една вечност, една представа за повторно обединение. Междувременно вечността на морето надхвърля всичко. Вечност на вечност. Едно вечно дихание. Глух и безкраен вопъл. Не е случайност, че след като са гледали морето няколко мига или няколко часа, очите се отклоняват към звездите, към празното, към нищото. Там е въпросът, че и двете носталгии на съзнанието, по нищото и по абсолютното, се помиряват някак си, щом гледаме хоризонта на морето, който е и хоризонтът на празното, който е и хоризонтът на нощта. И това помирение превръща болестното в тези две човешки носталгии в нещо, което участва именно в боледуването и в лечението: оздравяването. Гледането на морето освежава раната.

Говори ни се за едно ужасно море: онова, което е изпълнило историята с бури. Сякаш морето, в момента на разгонване, побесняло, задето не е намерило партньорка, и повярвало, че това би му попречило да се увековечи, е отправило своята необикновена чувственост към своята някогашна затворничка. Тогава то глухо е премахнало крайбрежните градове, създадо е тайфуни с дрезгавата си от желание въздишка, страстно е всмукало окошмарените галеони, като че са полови членове, та от това диво съвкупление да се роди легендата. Тежки товарни кораби са били погребани в ненаситния корем; капитани с бради до очите са треперели също като девизи, които ще бъдат изнасилвани, сграбени за едно кормило по-безполезно, отколкото страха; рибари, търсещи своя товар с предпазливостта, с която затворник моли за глътка вода някой тъмничар, са били изпити с едно могъщество, което разкрива своего рода преднамерено невежество, ако не бяха въздушните човешки мехури, които вълнението връща на светлината като мъчително завещание; после, преситено от галеони и от жалби, заситено от собствената си ненаситност, морето се завръща към своето безстрашие на читав и

непобедим престъпник. Вярно е, че морето може да има толкова престъпно отношение. И тъкмо величието на тази великанска победа ни задушава, включително и сега, когато неговата нежност почти надхвърля неговия гняв. Именно трепетът, който представата за тая свобода ни втъпява, пречи, щото усещането за неизвестност да ни разнесе в един начин на забрава. С други думи: пред морето се определя съзнанието за нашата мъчителна нищожност, ала не губим представата и за нашата мъчителна важност. Сякаш усещането за безизвестност е само началото на една предпазливост, която ще ни помогна да боравим с нашата мощ не толкова несъзнателно. В тоя смисъл заприличва на великите човешки фигури: ония, които ни погребват в своите отчайващи измерения, които ни отърсват от нашата слабост и ни карат да се олюляваме в нашата нищожност, вече богата, чийто поглед е открил, че великото съществува. Тогава в дребното също се ражда свободата. По отношение на морето, оцелелите от бурята рибари, на другия ден след като са изгубили своите братя, и сред едно вълнуващо мълчание — което е уважение към удавените, предпазливост към тоя великан-убиец и също уважение към самите себе си, към своята упоритост, научена от убиеца — се завръщат в морето. Уловът тоя ден ще бъде освен печалба една победа, изтръгната от страха, едно пипало на свободата, което вече няма да спре своя растеж. Защото какво подхранва свободата по-успешно от опасността? Историята на тия мрежи, прострени на плажа, е повествованието на една победа: победата на едни мъже, чиято сила е една нищожност и чиято съпротивителна способност е вълнуваща; победа имаме тогава, когато нищетата е заобиколена със свобода. Полека-лека, ден след ден, злощастие подир злощастие, те придобиват безстрашието, научено от своя враг. Гледайки морето и неговите вироглави обитатели, човек почва да усеща една самозаблуда, която ни е изгодно да пренесем навътре в сушата; стряскаща е упоритостта на тия клетници; те наистина изглеждат оста на историята; стряскащ е блясъкът на светлините на тия мънички крайбрежни селища, чието щение за вечност сега вече знаем, че не е желание, свършващо в самото себе си, а носталгия, заобикаляна с усилие, за да бъде отдалечена от болестта и приближена до поведението. И там е работата, че човекът, тоя сериозен мореплавател, се създава дори в своето безсилие.

Защото говорим за живота. Каквото престъпническо има в него, то е като буря в открито море. Тоя убийствен век, който с кървавите си гърди е откърмил пак безчестието, направи да плъзнат тъмниците, наложи сложни мъчения, осчетоводи престъплението, превърна в естествено пренебрежението, тоя век трябва да чувства морето, когато след някоя буря открива по своя гръб нови мореплаватели, които стискат зъби със силата на спомена за нещастieto. Защото ето че голямото нещастие е допринесло да се развие упоритостта на нещастните. Изобщо сега гледаме морето и нашата безименност ни е довела до гордостта; гордост, съзнаваща усилието, което ѝ е отредено, защото нейният враг ще бъде не друг, а морето, но то ще бъде в същото време и нейният учител.

След няколко часа, когато още нощем рибарите навлязат с песни в морето, същите рибари, които са оставили приятели и роднини между ноктите на бурите и които сега, строги поради спомена за злочестието, предизвикват водата със строгата си песен и когато това стане, какво ще почувствуваме, освен една остра възхита от плътното настояще, което съставляват, какво ще почувствуваме, освен благодарността, която се изпитва от съпротивата на човешкия вид, какво ще почувствуваме, освен утехата от една законна завист поради възторга? Ще си помислим, че бурята, която веднъж уби нашите тела, не успя все пак да затрие нашата участ, която, тъй като не бе хвърлена, тъй като се състоеше в усилието на своята упоритост, се оказа неразрушима. И ако друга буря ни разкъса и заличи, утре лодките пак се изпълнят и песента или тишината ще станат още по-строги, даже ще заприличат на тържествена разпоредба. Може би някои от нас не ще могат да понесат тази ирационална мощ на бурите и нашата храброст ще се прегърне със скръбта и нашето разочарование вече да не се разсейва с нищо; тогава ще се отдалечим завинаги от плажа, но ще знаем по време на пътуването: ония, които са останали да сграбят веслата, са ни показали, че има начини и начини да се умира и че техният ще се запомни.

Сега, преди да излязат на работа обитателите на тия незначителни селца, ние отново почваме да гледаме еднообразното вълнение на тоя прастар великан, слушаме неговия несвършващ звук, вдъхваме неговия мирис, приемаме в гърдите неговия бриз, сякаш е някакъв далечен, средновековен поздрав; разхождаме се по плажа с

глава, потопена в един кръстопът, установен от безизвестността и нетърпението. Сега нашето спокойствие е трептящо, като че ли полека-лека се превръща в мисия. За миг оставяме това нощно море да измокри нозете ни, докато гледаме тъмния хоризонт, влюбено трезво сърце и памет, разпалена от нещастия и жертви, изпълнени с озлобения и надежда, със самозаблуда и страх. Изпълнени от грохотната ирационалност на света и от една многолюдна тишина, където тия нещастни и упорити поборници на морето издигат своята увличаща и мрачна песен.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.